

**LIETUVOS RESPUBLIKOS NOTARIATO ĮSTATYMO NR. I-2882 19 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS ANTSTOLIŲ ĮSTATYMO
NR. IX-876 21 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ**

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys. Įstatymų projektų tikslai ir uždaviniai.

Lietuvos Respublikos notariato įstatymo Nr. I-2882 19 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas parengtas atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2018 m. balandžio 26 d. nutarime „Dėl Lietuvos notarų rūmų ir notarų veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 5 straipsnio ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio reikalavimams“ Nr. 2S-2(2018)¹ (toliau – Nutarimas) pateiktą siūlymą Lietuvos Respublikos Vyriausybei inicijuoti Lietuvos Respublikos notariato įstatymo 19 straipsnio pakeitimą, atsisakant privalomo notarų atlyginimo dydžių (įkainių) suderinimo su Lietuvos notarų rūmais. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 21 straipsnyje nustatytas tapatus teisinis reguliavimas, nustatantis privalomą vykdymo išlaidų dydžių, apskaičiavimo ir apmokėjimo tvarkos suderinimą su Lietuvos antstolių rūmais, parengtas Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo Nr. IX-876 21 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau Lietuvos Respublikos notariato įstatymo Nr. I-2882 19 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas ir Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo Nr. IX-876 21 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas kartu – Įstatymų projektai).

Notarai ir antstoliai yra valstybės įgalioti asmenys, atliekantys įstatymų nustatytas viešo pobūdžio funkcijas. Skirtingai nei kiti teisinės paslaugas teikiantys asmenys, notarai ir antstoliai turi išskirtines teises atlikti tam tikras teisinės paslaugas – valstybės deleguotas funkcijas, kurių vykdymą valstybė privalo užtikrinti ir kontroliuoti. Atsižvelgiant į tai, prerogatyva nustatyti atlyginimų dydžius už šių funkcijų atlikimą turėtų būti įtvirtinta išimtinai valstybei.

Įstatymų projektais siekiama panaikinti privalomą notarų atlyginimo dydžių (įkainių) ir antstolių vykdymo išlaidų dydžių, apskaičiavimo ir apmokėjimo tvarkos suderinimą su visus notarais ir antstoliais vienijančiais Lietuvos notarų rūmais ir Lietuvos antstolių rūmais. Privalomas notarų ir antstolių atlyginimų dydžių suderinimas su pačiais subjektais (notarais ir antstoliais) riboja valstybės teisinę diskreciją notarų ir antstolių atlyginimų nustatymo srityje ir įpareigoja Lietuvos Respublikos teisingumo ministrą nustatyti tokius atlyginimo dydžius, kokie yra priimtini notarams ir antstoliams.

Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba Nutarime konstatavo, kad dėl Lietuvos Respublikos notariato įstatymo 19 straipsnyje įtvirtintos nuostatos Lietuvos notarų rūmai darė tiesioginę įtaką užmokesčio už notarinių veiksmų atlikimą dydžiui, o tai sąlygojo notarų atlyginimo dydžių padidėjimą. Tai rodo, jog toks teisinis reglamentavimas darė neigiamą įtaką vartotojų interesams ir dėl šios priežasties turėtų būti atsisakyta privalomo notarų atlyginimo dydžių suderinimo su Lietuvos notarų rūmais.

Kaip nurodyta Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos Nutarime, Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija yra pažymėjusi, kad tais atvejais, kai profesinė asociacija turi teisę priimti sprendimus dėl profesijos veiklos reguliavimo, dažnai yra ribojama konkurencija, didinant naudą profesijos atstovams, tačiau neįvertinant pasekmių vartotojams. Taip pat atkreiptas dėmesys, jog teisinių profesijų atstovų asociacijos turi didelę galią, kadangi jos yra mažos, gerai organizuotos, orientuotos į vieną tikslą, o jų asociacijoms priklauso visi tos profesijos atstovai, todėl profesinės asociacijos sėkmingai įgyvendina joms palankias priemones, nepaisydamos vartotojų interesų².

¹ Žr. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos interneto puslapi: https://kt.gov.lt/uploads/docs/docs/3414_fd949ccc0e7c955bab356804bfde9545.pdf.

² Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija, Competitive restrictions in legal professions, prieiga per internetą <https://www.oecd.org/regreform/sectors/40080343.pdf>, 9 puslapis.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai ir rengėjai.

Įstatymų projektų parengimą inicijavo Lietuvos Respublikos Vyriausybė, atsižvelgusi į Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos Nutarime pateiktą siūlymą. Įstatymų projektus parengė Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Teisinių institucijų departamento (direktorė Jolita Sinkevičiūtė, tel. (8 5) 266 2993, el. p. jolita.sinkeviciute@tm.lt) Teisinės veiklos koordinavimo skyriaus (vedėjas Igor Golubajev, tel. (8 5) 2662855, el. p. igor.golubajev@tm.lt) vyriausioji specialistė Božena Rus ((8 5) 266 2952, el. p. bozena.rus@tm.lt) ir patarėjas Artūras Remeikis ((8 5) 2662872, el. p. arturas.remeikis@tm.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai.

Pagal šiuo metu nustatytą teisinį reguliavimą, Lietuvos Respublikos teisingumo ministras notarų atlyginimo dydžius (įkainius) ir antstolių vykdymo išlaidų dydžius, apskaičiavimo bei apmokėjimo tvarką nustato tik po to, kai konkretūs jų dydžiai ir apskaičiavimo bei apmokėjimo tvarka yra suderinami ne tik su Lietuvos Respublikos finansų ministerija, bet ir su notarus bei antstolius atstovaujančiomis savivaldos institucijomis (Lietuvos notarų rūmais ir Lietuvos antstolių rūmais), kurios atitinkamai vienija visus notarus ir antstolius. Šios įstatyminės nuostatos reiškia, kad praktikoje valstybė privalo pasiekti tokią poziciją dėl teisės akto turinio, kuri būtų priimtina notarams ir antstoliams (t. y. privalomas jų sutikimas dėl nustatomų dydžių).

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

Įstatymų projektais siūloma atsisakyti privalomo notarų atlyginimo dydžių (įkainių) ir antstolių vykdymo išlaidų dydžių, apskaičiavimo ir apmokėjimo tvarkos suderinimo su Lietuvos notarų rūmais ir Lietuvos antstolių rūmais. Atkreiptinas dėmesys, kad Įstatymų projektais siūloma palikti prievolę Lietuvos Respublikos teisingumo ministrui minėtus dydžius suderinti su Lietuvos Respublikos finansų ministru.

Įstatymų projektuose siūlomi pakeitimai valstybės institucijoms suteiks galimybę notarų atlyginimo ir antstolių vykdymo išlaidų dydžius nustatyti pagal Notariato įstatyme ir Antstolių įstatyme įtvirtintus šių dydžių nustatymo kriterijus, atsižvelgti ne tik į Lietuvos notarų rūmų ir Lietuvos antstolių rūmų teikiamus siūlymus, bet taip pat kompleksiskai įvertinti galimas pasekmes vartotojams ir užtikrinti jų interesų apsaugą bei notarų ir antstolių paslaugų prieinamumą.

Priėmus Įstatymų projektus, Lietuvos notarų rūmai ir Lietuvos antstolių rūmai turės galimybę bendra tvarka išnagrinėti ir įvertinti teikiamus projektus, susijusius su notarų atlyginimo ir antstolių vykdymo išlaidų dydžių nustatymu, teikti savo pastabas dėl projektų ir tokiu būdu daryti įtaką projektų turiniui Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo nustatyta tvarka. Pažymėtina, kad Notariato įstatymo 11 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta, jog Notariato įstatyme numatytus norminius teisės aktus Lietuvos Respublikos teisingumo ministras tvirtina, atsižvelgdamas į Notarų rūmų prezidiumo nuomonę. Teisę pareikšti savo nuomonę ir pastabas dėl rengiamų teisės aktų projektų Lietuvos notarų rūmams užtikrina ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos darbo reglamento, patvirtinto Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2011 m. lapkričio 25 d. įsakymu Nr. 1R-271, 73 punktas, numatantis, kad apie rengiamus teisės aktų projektus, susijusius su notarų veikla, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija informuoja Lietuvos notarų rūmus. Tokia pat tvarka apie rengiamus teisės aktų projektus, susijusius su antstolių veikla, informuojami ir Lietuvos antstolių rūmai.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jų rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir, kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Priėmus Įstatymų projektus neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Galima priimtų įstatymų įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Priimti Įstatymų projektai neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Galima priimtų įstatymų įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Tikėtina, kad Įstatymų projektai įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Siekiant inkorporuoti Įstatymų projektus į teisinę sistemą, pakeisti ar panaikinti kitų galiojančių teisės aktų nereikės.

9. Įstatymų projektų atitiktis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams, sąvokų ir terminų įvertinimas.

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos ir Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Įstatymų projektuose vartojamos sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

10. Įstatymų projektų atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei.

Įstatymų projektai neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei.

11. Įstatymų įgyvendinimui reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, juos priimti turintys subjektai.

Nėra.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti.

Įstatymų projektams įgyvendinti valstybės biudžeto lėšų nereikės.

13. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Įstatymų projektai buvo pateikti derinti visuomenei, paskelbiant juos Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų informacinės sistemos Projektų registravimo posistemėje.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną *Eurovoc*: „antstolis“, „notaras“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.

Teisingumo ministras
Elvinas Jankevičius
2018 06 25